

Argument för att införa mensskydd på skolan

- Alla barn och unga har rätt att vara trygga och kunna koncentrera sig på skolarbetet. Då det inte finns tillgängliga mensskydd är det många som upplever oro kopplat till att inte få tag på mensskydd om det behövs.
- Skolan är skyldig att väga upp för de olika behov barn har. Hälften av eleverna har mens ibland – då är det väl självklart att de ska erbjuda mensskydd till dem som behöver det?
- Att kunna ta hand om sin hygien på ett värdigt sätt är faktiskt en mänsklig rättighet. Att behöva fråga runt bland kompisar och tissa och tassla om man behöver ett mensskydd är inte speciellt värdigt.
- Även om mensfattigdomen är liten i Sverige finns det barn som växer upp i familjer där ekonomin inte räcker till mensskydd. För dessa är det så klart extra viktigt att skolan har tillgängliga mensskydd.
- Barn och unga har rätt att uttrycka åsikter och tankar och ska bli lyssnade på. Om ni uttrycker att det skulle vara bra med tillgängliga mensskydd på skolan ska ledningen lyssna och undersöka om det är något de kan fixa.
- Att erbjuda mensskydd är ett bra sätt att skapa en mer rättvis och jämställd miljö på skolan. Dessutom är det svensk tradition att göra vad man kan för att ge alla i samhället samma möjligheter.

På de kommande sidorna kan du läsa bakgrunden till argumenten som står ovan. Där har vi redovisat alla källor.

Argument - Skollagen

Skollagen är framtagna av regeringen och innehåller alla regler och krav skolor i Sverige måste följa.

I skollagens första kapitel, 4 § står *I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.*

Detta innebär att skolan är skyldig att bry sig om vad olika barn behöver för att kunna lära sig på bästa möjliga sätt. När man har mens är mensskydd ett behov som måste ordnas, annars ställer det till med stress, oro och kanske fläckar på kläder och möbler.

I skollagens första kapitel, 5 § står *Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.*

Detta betyder att det även ligger på skolans ansvar att driva skolan i enlighet med de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna är framtagna av FN och deras underorgan OHCHR har specificerat att tillgängliga mensskydd är nödvändigt för allas möjlighet att delta i samhällslivet.

I skollagens första kapitel, 8 § står *Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.*

Det betyder att alla ska ha rätt att gå i skolan på lika villkor oavsett var och hur de bor eller hur mycket pengar de har. Det skulle alltså kunna betyda att skolan ska se till att dem som inte har nog pengar att köpa mensskydd ska få hjälp med det på skolan eftersom oro över att inte ha bindor och tamponger kan påverka prestationen i skolan.

I skollagens första kapitel, 10 § står *Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.*

Det innebär att åsikter och tankar barn har är viktiga och ska lyssnas på av vuxna. Det är ett argument för att lyssna på er elever om ni säger att ni vill ha tillgång till mensskydd på skolan.

I skollagens fjärde kapitel, 9 § står *Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas.*

Och i fjärde kapitel, 10 § står *Elevföreträdare och övriga elever ska ges tillfälle att under skoltid behandla frågor av gemensamt intresse.*

Det innebär att barn och unga på skolor alltid har rätt att driva frågor som påverkar deras utbildning, vilket är typ allt som sker innanför skolans väggar. Dessutom ska personal på skolan stötta och hjälpa dem. Alltså har ni all rätt att driva frågan om tillgängliga mensskydd på skolan och bli lyssnade på!

I skollagens femte kapitel, 3 § står *Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.*

Detta betyder att alla ska kunna läsa, lyssna och känna sig trygga på skolan. I detta kan även tillgången till mensskydd inkluderas eftersom många mensare säger att de känner oro över att få mens när de är på skolan och inte är beredda eller att det mensskydd man har ska läcka. Att vara orolig över mensen kan absolut tänkas påverka koncentrationen vilket förstör studieron.

Argument - Barnkonventionen

Barnkonventionen sammanfattar alla rättigheter barn har. Den är framtagen av FN och i januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige. Det betyder att man måste följa den - annars kan man bli åtalad och dömd för att man bryter mot lagen.

I Barnkonventionen artikel 12 står *Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.*

Det innebär att barn och unga alltid har rätt att bilda åsikter om saker som rör dem. Dessutom ska de lyssnas på och tas i beaktning när vuxna bedömer vad de ska göra i frågan. Om barn och unga på en skola säger att de behöver mensskydd kan alltså inte vuxna rakt upp och ner säga att de inte behöver det. Barnen kan veta bäst vad dom behöver och vill ha.

Argument - OHCHR

FN:s råd för mänskliga rättigheter har i uppdrag att se till att de mänskliga rättigheterna respekteras. Därför hjälper och vägleder de medlemsländer i hur de kan följa alla FN:s konventioner och resolutioner. Rådet sa nyligen i ett uttalande att ungdomars engagemang och aktivism är avgörande för en hållbar framtid och det är något som ska uppmuntras.

FN:s råd för mänskliga rättigheter har skrivit massa grejer om viktigt det är med bra menshälsa och mensrättigheter i sin senaste resolution från 2021. Exempelvis står det att tabun och dåliga toaletter kan påverka flickors skolnärvaro och den allmänna jämställdhetsutvecklingen negativt:

[...] the Assembly recognized that the lack of access to adequate water and sanitation services, including for menstrual hygiene management, especially in **schools**, workplaces, health centres and public facilities, negatively affects gender equality, the empowerment of women and girls and their enjoyment of human rights, including the right to education and the right to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health

Recognizing that girls' and women's attendance at **school** and professional fulfilment can be affected by negative perceptions of menstruation and discrimination, and the lack of means to maintain safe personal hygiene, such as water, sanitation and hygiene facilities in **schools** and work environments that meet the needs of girls and female teachers, and further that this has a severe impact on their dignity and well-being, as well as on their right to **education** and to employment

Calls upon States to ensure that women and girls have access to adequate facilities, information and products for optimal and effective menstrual hygiene management, including by taking measures: [...]

To integrate menstrual hygiene management into relevant national policies, including water, sanitation and hygiene programmes and emergency preparedness and response programming, and to promote women's and girls' access to adequate and accessible information and education on menstrual hygiene management, including within family units and out-of-school settings

Argument - Jämställdhet

Jämställdhet betyder att män och kvinnor, eller pojkar och flickor, har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Jämställdhet är ett politiskt mål i Sverige och för att det ska bli lättare att förstå vad det handlar om finns det olika delmål.

Till exempel är meningen med jämställdhetspolitiken att män och kvinnor (och flickor och pojkar) ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, samma förutsättning för en god hälsa, en jämn fördelning av makt och inflytande att forma samhället vi alla bor i, och att alla ska ha samma chanser för att få ett jobb och rättvist lön.

Förr i tiden var det inte alls jämställt. Förr hade kvinnor till exempel inte rätt att rösta och kunde inte studera eller jobba med det de ville. Man tyckte att kvinnor skulle vara hemma med barnen och att studier och arbete var för "svårt" för dem. Nu är det mer jämställt än det har varit, men det räcker inte. Fortfarande har kvinnor lägre lön än män fast de har samma jobb. I genomsnitt tjänar kvinnor 10 procent mindre än män. Det är orättvist.

Det finns också forskning som visar att kvinnor anses vara smartare än män, fast de har samma erfarenheter. I ett experiment i USA skrev forskare två exakt likadana jobbsökningar – den enda skillnaden var att de på hälften av ansökningarna skrev att det var en Jennifer som sökte jobbet på den andra hälften stod det att en John sökte jobbet. Studien kunde visa att John i högre grad erbjöds jobb och ansågs vara smartare och bättre fast John och Jennifer hade exakt samma utbildning och erfarenhet.

Argument - Sifo

Våren 2021 gjordes den första nationella undersökningen av mensfattigdom, menshälsa och menskunskap i Sverige. I den intervjuades 742 personer med mens mellan 16 och 21 år. Ni kan se mer av resultaten [här](#), [här](#) och [här](#).

I undersökningen framkom det bland annat att:

- 90 % använder engångsskydd såsom binda och tampong. Fördelningen mellan binda och tampong är jämn.
- 5 % har någon gång varit med om att de eller deras familj inte haft råd med mensskydd.
- 67 % har varit med om att andra har skämtat eller lagt kommentarer om mens på ett sätt som känns elakt.
- 38 % säger att de varit med om att de inte fått tag på det mensskydd de vill ha.
- 63 % säger att de någon gång känt pinsamhet inför att köpa eller be om att få ett mensskydd.
- 65 % har någon gång använt mensskydd så länge att de blött igenom för att de inte haft möjlighet att byta.
- 37 % har någon gång använt mensskydd så länge att de varit oroliga för att det skulle påverka deras hälsa och 25 % har någon gång fått problem med snippan för att de använt mensskydd längre än rekommenderat.
- 71 % säger att de någon gång tvingats använda till exempel toalettpapper som mensskydd för att de inte haft tillgång till mensskydd.
- 10 % har någon gång missat skola, jobb, träning eller annan fritidsaktivitet för att de inte haft tillgång till mensskydd.
- 14 % har någon gång känt oro eller skam över att inte ha tillgång till mensskydd.
- Bara 9 % vet säkert att det finns mensskydd att hämta någonstans på skolan och 30 % vet vem de kan fråga om de behöver ett
- Bara 15 % uppgav att de skulle vara helt bekväma med att prata om mens med en lärare eller chef om de skulle behöva.

Argument - Rättvisa

Rättvisa innebär att alla får saker eller hjälp som gör att de får samma möjligheter. Olika personer är olika hungriga, det är därför rättvist att alla barn i skolan får ta så mycket lunch de behöver för att bli mätta. Då får alla samma sak, det kallas absolut rättvisa. Men det är också rättvist att låta de barn som ser dåligt använda glasögon så att de ser tavlan lika bra som de som inte har synfel. Elever som ser dåligt får alltså något de behöver för att komma ikapp de som inte behöver glasögon för att se tavlan, det kallas relativ rättvisa. För det är ju onödigt att ge alla glasögon när inte alla behöver det.

Att bli behandlad rättvist, eller kanske främst orättvist, är något som många människor kan känna inom sig. När man är med om något orättvist känns det liksom fel i kroppen. Att inte hjälpa människor som behöver hjälp är ofta orättvist. De som har mens behöver mensskydd för att ha samma möjlighet att fokusera på skolan som de som inte har mens. Därför är det rättvist att se till att de får mensskydd.

Argument - Svensk tradition

Under mitten av 1800-talet, alltså för över 150 år sedan, insåg man att mätta och glada barn presterar bättre i skolan. Då började man servera skolmat till de som var fattiga. Under 1930-talet insåg man att detta var värt att satsa på – då var det ungefär 10 % av barnen som fick skolmat.

Gratis skolmat är ingen självklarhet. Exempelvis får norska barn fortfarande ta med "matpakke" hemifrån. Att svenska skolan erbjuder alla barn mat är för att det är svensk tradition att göra allt man kan för att ge alla barn samma möjligheter i samhället och det är något vi kan vara stolta över. På samma grunder borde mensskydd erbjudas i skolan.

Argument - Oro och stress

Forskning visar att många barn känner negativa känslor och oro kopplat till menssen. Det kan man läsa i både svenska och internationella studier samt se i Sifundersökningen som redovisats ovan.

Ovetenskapligt kan man se den här oron i grupper av barn och unga också. MENSEN driver frågekontot @mensmegafonen på Snapchat. Där är frågor om mensskydd absolut vanligast. Speciellt vilka skydd man kan bada med, hur länge man kan ha olika skydd, hur vanligt det är med TSS (tampongsjukan) och hur man kan undvika att menssen läcker.

Det är också känt att flickor ofta upplever stress kring skola och prestation. Det är självklart inte bara menssen som orsakar den här stressen, men den är förmodligen en av många små pusselbitar som bidrar till den allmänna ohälsan unga tjejer känner.

I Sifundersökningen kommer det också fram att 67 % av de svarande någon gång hört skämt eller kommentarer om mens som känt elaka. Att menssen har den här typen av tabu runt sig gör det inte lättare att ha mens och vara i skolan. Att införa mensskydd på skolan kan vara en del i samtalen om människors olika behov och hur vi kan skapa bättre förutsättningar för människor att delta i samhällslivet. Mensskydden kan också tjäna som underlag i diskussioner om jämställdhet, jämlikhet och rättvisa.

På sikt är vi på MENSEN övertygade om att det kan leda till mer tillåtande normer och kunskapsbaserad syn på menscykeln. Det har exempelvis varit tydligt på de skolor som infört tillgängliga mensskydd att det gått bättre då detta förankrats hos eleverna. "Lekandet" och "slösandet" med skydden har varit mindre då eleverna fått bra information om varför de finns och hur viktiga de är för menstruerande elever. Detta finns tyvärr ingen systematisk översikt på – ännu.

Argument - Ökad skolnärvaro

Det finns inga studier som undersökt hur vanligt det är att missa just skola för att man har mens i Sverige. Det närmsta beviset på det är vad vi vet Sifundersökningen där 10 % av de svarande uppgav att de någon gång missat skola, jobb, träning, fritidsaktiviteter eller att träffa kompisar på grund att de inte haft tillgång till mensskydd.

Det finns också studier från andra länder, exempelvis en från Frankrike som visar att 6-12 % av eleverna när har missat skola på grund av att de inte haft råd med mensskydd, en från Storbritannien som visar att hela 64 % uppger att de någon gång missat delar av skolan på grund av mensens och en från USA som visar att 12 % missat skola helt och 23 % fått gå hem tidigt på grund av brist på mensskydd.

Oavsett hur många procent av eleverna som missar lektioner på grund av mensfattigdom skulle tillgängliga mensskydd hjälpa. Ju färre desto bättre, ju fler desto viktigare!

Det säger också sig självt att en person som får oväntad mens eller bara inte har skydd behöver ett mensskydd för att kunna fortsätta med dagen som planerat. Har man inte möjlighet att få tag på ett skydd där man är tvingas man förmodligen åka hem för att få tag på ett istället.

Argument - Andra länder

Gratis mensskydd i skolor och universitet är något som lagstadgas i allt fler länder. Exempelvis finns det i Frankrike, Nya Zeeland, Kenya, England, Skottland och en del stater i USA, som Kalifornien och Michigan. Sverige borde haka på.